

Familie - og kulturkomiteen

Fellesorganisasjonen (FO)

Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Deres
referanse
Vår referanse 21/00007-109
Vår dato 19.04.2021

Innspill - representantskapforslag om en langtidsplan for barn og unge

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for 31000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere

FO støtter SVs forslag om at det legges fram en stortingsmelding med en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester. Vi er glade for at SV tar initiativ til dette, og at de i sitt forslag understreker at det ikke bare må begrenses til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep.

FO har sammen med mange andre organisasjoner og etater uttrykt stor bekymring for hvordan barn og unge er særlig rammet under koronakrisen. Vi har i løpet av året gitt innspill til ulike grupper som den regjeringsoppnevnte koordineringsgruppa, Koronakommisjon, til barn- og familieministeren, politikere og til ulike forskriftsendringer - hvor det som har gått igjen i våre innspill, er en bekymring knytta til barn og unge. Det gjelder blant barn i krevende omsorgssituasjoner, barn med ulike funksjonsnedsettelse og barn i familier med store levekårsutfordringer som fattigdom, trangboddhet ol.

Bekymringen oppsummeres også godt av Koronakommisjonen i NOU 2021:6, hvor et av kommisjonens hovedbudskap handler om at barn og unge bærer en for stor byrde under pandemien. Dette behandles grundig i rapporten og er i seg selv et godt utgangspunkt for arbeidet med en langtidsplan for å styrke både kommunale og statlige tjenester til barn og unge. FO mener også at statusrapportene som er utarbeidet av den regjeringsoppnevnte

koordineringsgruppen¹ og som oppsummerer erfaringer fra ulike tjenester, må ligge til grunn for arbeidet med en slik stortingsmelding.

Uavhengig av covid 19, har FO lenge ment at vi trenger en stortingsmelding om tjenestetilbudet til barn og unge. Vår erfaring gjennom flere år, er at tjenester til barn og unge varierer mye fra kommune til kommune og påvirker både tilgang og kvalitet på hjelp. Koronapandemien har forsterket dette bilde. Pandemien rammer skjevt og går dessverre mest utover de barn og unge som i utgangspunktet hadde det vanskelig. Ifølge Kommisjonen har pandemien i tillegg til å være en helsekrise, også vært en krise med store sosiale konsekvenser.

I ulike rapporter trekkes det fram eksempler på «sårbare barn». Det som her beskrives som «sårbare» barn er en sammensatt gruppe. I utgangspunktet er alle barn «sårbare». Barn og unge befinner seg i ulike vanskelige og/eller sårbare situasjoner og trenger ulike tiltak og løsninger. Vi er derfor opptatt av at en langtidsplan må inneholde ulike beskrivelser av situasjoner og risikofaktorer som bidrar til å forsterke sårbarheten. Koronakommisjonen trekker fram barn

- med psykiske lidelser
- som har foreldre med rusproblemer
- med nedsatt funksjonsevne
- som har opplevd seksuelt misbruk

FO mener at denne lista må inneholde flere risikofaktorer som blant annet barn i lavinntektsfamilier.

FO vil videre i vårt innspill trekke fram områder vi mener en slik melding må inneholde.

- Kommunenes forebyggende arbeid – hva innebærer begrepene tidlig innsats?
- Betydningen av tverrfaglighet i alle tjenester, inkludert helsestasjon, barnehage og skole
- Hvordan få til samarbeid på tvers av sektorer og etater- mellom kommune og stat?
- Gode oppvekstvilkårs betydning som en del av vår beredskap
- Hvordan implementere den pågående barnevernsreformen?
- Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse
- Kommunens ansvar

Kommunenes forebyggende arbeid – hva innebærer begrepene tidlig innsats?

Helsestasjon, barnehage og skole er unike arenaer for å identifisere og fange opp barn og familier som av ulike årsaker sliter og sette inn tiltak tidlig. Vi vet for eksempel at de som faller fra på videregående, med stor sannsynlighet har strevd gjennom hele skoleløpet- mange allerede i barnehagen. Arbeid med det

¹

https://bufdir.no/aktuelt/temaside_koronavirus/tjenestetilbudet_til_barn_og_unge_under_covid_19_pandemien/

psykososiale miljø i både barnehage og skole og tidlig innsats, må derfor ha høy prioritet. Under pandemien har det gjentatte ganger blitt uttrykt bekymring for at omdisponering av helsesykepleiere er uheldig. Det er FO enig i, men skolen trenger like mye andre faggrupper i skolen og vi er i den forbindelse bekymret for at profesjonene vi representerer i liten grad omtales.

Mange av utfordringene barn har er ikke helsemessige utfordringer - det er i større grad sosiale problem hvor helse- og sosialarbeidergruppene vi representerer er svært viktig. Det jobber om lag 3000 barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere som miljøterapeuter i skolen i dag – dette er ikke lovpålagte oppgaver og vi ser dessverre at når kommuner skal spare penger så kuttes det i disse stillingene. Vi er derfor opptatt av miljøterapeuter i skolen må lovfestes og gjennom det styrkes skolehelsetjenesten og laget rundt eleven. Godt forebyggende arbeid i barnehage og skole reduserer sjansen for at barn og unge utvikler mer alvorlige psykiske lidelser og øker sjansen for at de gjennomfører hele skoleløpet.

Betydningen av tverrfaglighet

FO mener at for å sikre tidlig innsats, må vi styrke tjenester som når ut til alle barn - det vil si helsestasjon, barnehage og skole. Mange barn og unge har sammensatte problemer og tjenester som skal gi hjelp må ha derfor ha ansatte med både ulik kompetanse og med evne til samarbeid og koordinering Det samme gjelder også for spesialisthelsetjenesten som må ha ansatte med både helsefaglig, sosialfaglig og pedagogisk kompetanse.

Vi vet at de ulike profesjonene som jobber i disse tjenestene, har ulik vektlegging av samarbeid som en del av innholdet i sin profesjonsutdanning. Meld. St. 13 (2011–2012) Utdanning for velferd - Samspill i praksis, var veldig opptatt av å styrke dette i utdanningene vi representerer og det er i dag en viktig del av innholdet i barnevernspedagog-, sosionom- og vernepleierutdanningene. Vi er opptatt av at dette samarbeidet allerede må starte i utdanningene. Det bør legges til rette for gode tiltak, som for eksempel OsloMets prosjekt INTERACT - et utdanningsprosjekt som har ansvaret for et tverrprofesjonelt undervisningsopplegg for studentene på profesjonsutdanningene. I prosjektet deltar helsefagene, sosialfagene og lærerutdanningene og gir god anledning for framtidige profesjonsutøvere til å bli kjent med hverandres kompetanse.

Samarbeid på tvers av sektorer og etater

Mange barn og unge trenger også hjelp fra ulike tjenester. I mange sammenhenger er det ikke det enkelte barn som trenger hjelp, men barnets foresatte. Det forutsetter at de ulike tjenestene samarbeider. Det handler både om samarbeid mellom de kommunale tjenestene som NAV, barnevern, skole og helsestasjon og om samarbeid mellom kommunale tjenester og statlige tjenester som spesialisthelsetjenester. Her må verken taushetsplikt eller ulike profesjonsinteresser være til hinder for samarbeid. Det er i dag et stort problem

at det er for mye silotenkning og oppstyking av tjenester og hvor ansvaret derved pulveriseres. Dette gjelder både konkret i de enkelte tjenester og på direktorats-, departements og politisk nivå.

Gode oppvekstvilkårs betydning som en del av vår beredskap

Utenforskap, ensomhet og manglende tilhørighet er kjennetegn ved flere av de som har utført terrorangrep og lignende angrep som skoleskyting med store og omfattende konsekvenser. Vi må derfor sikre et inkluderende samfunn som ikke minst fanger opp barn og unge som er i ferd med å falle ut. Det kan bidra til å forebygge den type «soloterrorisme» som vi opplevde 22. juli og i angrepet på moskeen i Bærum.

Vi må forholde oss til noen felles kjennetegn ved disse aktørene- både som enkeltpersoner og som gruppe, Og vi må ha en beredskap som forebygger disse tendensene. Gode oppvekstvilkår og et kommunalt handlingsrom som sørger for inkludering og tilbud til alle barn og unge er en viktig del av det forebyggende arbeidet. Spesielt viktig er det for barn og unge som er i ferd med å falle utenfor. For denne gruppa kan «pustehullet» ulike fritidsaktiviteter og møtesteder med trygge voksne være avgjørende.

Forebygging handler om å sikre barn og unge gode oppvekstmuligheter, og redusere risiko for at barn og unge faller utenfor storsamfunnet. FO sine medlemmer møter ofte barn og ungdom som har likhetstrekk med mennesker som begår så alvorlige handlinger som det vi så 22. juli eller attentatet i Bærum. Dette er barn og unge som av ulike grunner har falt utenfor samfunnet og som hadde trengt å bli sett av voksne og fått omsorg, hjelp og veiledning. For å nå disse barna må vi fange de opp og vi må bruke og utvikle kunnskap om risiko som følge av utenforskap. Vi må være opptatt av trusselbildet knytta til terror og ekstremisme som vi nå ser i USA, i resten av Europa og også i Norge. Noen felles kjennetegn ved de ungene som dras mot slike grupper er blant annet manglende tilhørighet, ensomhet og utenforskap. For mange er de sosiale felleskapene disse gruppene gir den eneste anerkjennelsen de får.

Den pågående barnevernsreformen må implementeres i en langsiktig plan

Barnevernsreformen som trer i kraft i 2022, skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. Hvordan denne skal implementeres i de ulike kommunene, og i hvilken grad kommunene og barnevernet er rustet til det arbeidet, må også være tema for en slik stortingsmelding.

Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse

Under starten av pandemien ble nesten ned fritidsaktiviteter stengt ned. Det ble jobbet med gjenåpning og i mange tilfeller ble det etablert kompensierende tiltak for eksempel i den enkelte brukers hjem og ved aktiviteter ute. Men fortsatt er ikke alt åpnet og gjenopptatt, og nye smitteverntiltak gir mer nedstengning og utfordringer. Det har vært relativt stor variasjon i hvordan kommunene har

håndtert avlastning i under pandemien, og hvor god oversikt de har hatt. Det samme gjelder fritidstilbud.

Under nedstengingen ble det tydelig at det vare en manglende kartlegging og oversikt over hvilke barn og familier som rammes av reduserte tilbud og tjenester. Dette må settes mer i system og den enkelte kommune må skaffe seg bedre oversikt over tjenestene barn med funksjonsnedsettelse og deres familier har.

Kommuneøkonomi

Kommunene har ansvaret for de fleste tjenestene til barn og unge. I den forbindelse har FO gitt innspill til blant andre koordineringsgruppa om bekymring rundt kommuneøkonomi. Pga økte utgifter for kommunene relatert til smittevern og koronarelaterte tiltak så vi at kommuner måtte redusere tilbud til barn og unge. Det gjelder særlig ikke lovpålagte tjenester som fritidstilbud, oppsøkende tjenester og miljøterapeuter i skolen. Tjenester som kan være avgjørende og nødvendig for å avdekke omsorgssvikt, og i oppfølging, støtte og veiledning til barn som trenger det.

Det er bekymringsfullt at stram kommuneøkonomi og politiske prioriteringer fører til at for eksempel miljøterapeutstillinger i skolen står i fare for å bli fjernet. Vi trenger derfor at ei stortingsmelding gir klare nasjonale føringer som sikrer at kommunene prioriterer forebyggende arbeid. Vi foreslår for eksempel at det må lovfestes at det skal være miljøterapeuter i skolen

Avslutning

FO håper at arbeidet med en eventuelt ny stortingsmelding om langtidsplan for tjenester til barn og unge åpner opp for en bred deltagelse fra både ulike organisasjoner og tjenester som er engasjert i barn og unge. FO deltar gjerne med innspill til et slikt arbeid.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Inger Karseth
Rådgiver